

Розділ 1
Особливості використання математичних методів
(моделювання) в суспільній географії

Тема 1
Місце математичної статистики в географічній методології

Лекція 1-2

Основні поняття та історія використання статистичних методів у суспільній географії.
Моделювання, як метод пізнання, в суспільній географії

Об'єкт та мета курсу. Визначення математичних методів та моделювання. Поняття «модель». Класифікації моделей: натурні, аналогові, математичні. Історія розвитку і використання моделей в природознавстві і суспільних науках. Три рівні математизації суспільної географії: рівень параметризації географічних явищ та об'єктів, рівень емпіричних моделей, рівень теоретичних моделей. Місце методів ідеалізації, формалізації, математичних методів, методів моделювання в методології суспільно-географічного дослідження. Протиріччя системного і синергетичного підходів. Перспективи розвитку моделювання в суспільній географії.

Тема 2
Особливості природних і суспільних процесів
як об'єктів статистичного моделювання

Лекція 3

Специфіка розвитку природних і соціальних об'єктів.

Специфіка виникнення, функціонування і розвитку природних та соціальних об'єктів. Багатофакторність суспільно-географічних процесів. Складність інтерпретації причинно-наслідкових зв'язків в соціогеосистемах.

Лекція 4

Випадковий характер організації географічного середовища

Організація географічного середовища. Локальні та інтегральні процеси. Поняття про ймовірність. Принципово випадковий характер суспільно-географічних процесів. Особливості суспільно-географічної інформації.

Розділ 2. Статистичне моделювання

Тема 1
Одновимірні статистичні моделі та їхні особливості

Лекція 5

Сутність одновимірних статистичних моделей

Одновимірні статистичні моделі. Поняття про випадкову величину, дискретні і неперервні випадкові величини. Числові характеристики випадкових величин: частота, частість, функція розподілу. Оцінки центру розподілу: математичне очікування, медіана, мода. Оцінки розкиду випадкової величини: центральні моменти другого, третього і четвертого порядків. Основні закони одновимірного розподілу. Вибірковий метод, вимоги до вибірових сукупностей. Поняття про надійну ймовірність. Точкова та інтервальна

оцінка статистик. Вимоги до оцінок параметрів суспільно-географічних об'єктів. Поняття про перевірку статистичних гіпотез. Умови застосування одновимірних статистичних моделей

Лекція 6

Поточна контрольна робота

Тема 2

Двовимірні статистичні моделі і особливості їх застосування

Лекція 7

Двовимірні статистичні моделі

Двовимірні статистичні моделі. Поняття про двовимірну випадкову величину. Умови формування двовимірних випадкових величин у суспільно-географічних дослідженнях. Особливості формування вибірових сукупностей. Особливості інтерпретації зв'язків компонентів двовимірних випадкових величин. Поняття про форму залежності і силу зв'язку двох випадкових величин. Функціональні і статистичні залежності. Двовимірний регресійний аналіз, поняття про умовний розподіл, лінійні, нелінійні рівняння регресії, обчислення регресійних коефіцієнтів. Побудова довірчого інтервалу для рівнянь регресії. Кореляційний аналіз, поняття про коефіцієнт кореляції, кореляційне відношення. Умови коректності кореляційного аналізу. Нелінійні перетворення випадкових величин для приведення до нормального закону розподілу. Особливості використання регресійно-кореляційного аналізу у суспільно-географічних дослідженнях.

Тема 3

Багатовимірні статистичні моделі

Лекція 8-9

Багатовимірний статистичний аналіз

Багатовимірні статистичні моделі. Поняття про багатовимірну випадкову величину. Поняття про матрицю вихідних даних. Багатовимірний кореляційний аналіз, парний, частковий, множинний коефіцієнт кореляції. Особливості використання багатовимірного кореляційного аналізу. Багатовимірний регресійний аналіз, визначення значущості часткових коефіцієнтів регресії. Особливості застосування багатовимірного регресійного аналізу. Поняття про багатовимірний ознаковий простір, визначення відстані у багатовимірному просторі. Використання теорії графів для класифікації суспільно – географічних об'єктів. Кластер-аналіз, визначення дистанційних коефіцієнтів, принципи утворення кластерів. Задачі розпізнання образів, поняття про власну область об'єкту, вирішальну функцію, вирішальне правило. Алгоритм розпізнавання образів. Дискримінантний аналіз у задачах класифікації. Факторний аналіз, його різновиди, інтерпретація результатів.

Розділ 3

Моделювання просторових змінних

Тема 1

Просторові змінні як випадкові величини

Лекція 10

Просторові змінні як об'єкт геоінформатики.

Поняття про просторову змінну, ознаки і властивості просторових змінних. Відмінності моделей просторових змінних від статистичних моделей. Суспільно-географічні об'єкти як генератори полів просторових змінних. Мінливість та анізотропність полів просторових змінних. Закономірна та випадкова складові мінливості, що спостерігається.

Лекція 11

Методи розділення фону та аномалій.

Методи розрахунку локальних показників

Поняття про фон та аномалію. Поняття про тренд. Тренд-аналіз як метод розділення фону та аномалії. Задачі тренд-аналізу в суспільній географії. Загальна характеристика методів згладжування випадкових полів. Метод ковзного статистичного вікна. Принципи розрахунку локального середнього. Розмір ковзного статистичного вікна як параметр генералізації карти апроксимації випадкового поля. Аналіз залишків та виділення аномалій. Інтерпретація результатів тренд-аналізу.

Лекція 12

Апроксимація поверхні тренда єдиною функцією координат простору

Загальний огляд методів апроксимації поверхні тренда єдиною функцією координат простору. Принципи оцінки точності апроксимації поверхні тренду. Моделі алгебраїчних поліномів, вибір порядку поліному. Моделі тригонометричних поліномів. Використання диференційних рівнянь для апроксимації поверхні тренду.